

POSTUP PŘI ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ Základní škola Řehořova, Brno

Pro podporu prevence šikanování a boje proti šikaně musí být nedílnou součástí Vnitřního řádu školy i článek zabývající se problematikou šikany dle Metodického pokynu ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016)

CHARAKTERISTIKA ŠIKANOVÁNÍ

1. Šikanování je jakékoli chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrozit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků.
2. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí druhé osobě, tak útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Projevuje se i v nepřímé podobě jako nápadné přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků.
3. Z hlediska trestního zákona může šikanování žáků naplňovat skutkovou podstatu trestných činů, vydírání, omezování osobní svobody, útisku, ublížení na zdraví, loupeže, vzbuzení důvodné obavy, poškození cizí věci, znásilnění, apod.
4. Šikanování nesmí být pracovníky školy v jakékoliv formě akceptováno. Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekážení trestného činu. V úvahu přicházejí i další trestné činy jako např. nadržování či schvalování trestného činu, v krajním případě i podněcování.

PROJEVY ŠIKANOVÁNÍ (je nutno neprodleně začít řešit)

Soustavné posměšné poznámky, nadávky, hrubé žerty, hanlivá přezdívka atd. na adresu určitého žáka, pokud to tento žák těžko snáší a trpí tím. Zvlášť nápadné je, když se tyto situace opakují, aniž by k nim tento žák zavedl bezprostřední příčinu.

Kritika dítěte, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným, m tónem.

Jednostranné vyžadování věcných či peněžních darů, ať už pod pohrůzkou fyzického či hrozbou odpírání „kamarádství“.

Jeden žák vystupuje vůči druhému často v roli „sluhy“ či „otroka“ - plní jeho manipulativní příkazy, mazání tabule, nošení tašky apod.)

Příkazy, které dítě dostává od jiných dětí, zejména pronášené panovačným tónem a skutečnost, že se jim dítě podřizuje.

Opakované rvačky, v nichž se buď objevuje výrazný nepoměr sil (početní převaha nebo fyzické parametry), nebo jedna strana viditelně nemá zájem a snaží se uniknout.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA,

Brno, Řehořova 3, příspěvková organizace

Tel: 548 422 951 • Mob: 739 958 822 • www.zsrehorova.cz • e-mail: sekretariat@zsrehorova.cz

Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout (menší dítě někdy s pláčem).

Často opakované pošťuchování, strkání, údery, poškozování věcí, které žák neoplácí. Někdy je oběť doháněna až k projevům zoufalství.

Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které zvlášť nejsou silné, ale jsou nápadné, že je oběť neoplácí.

Na žáka je vyvíjen nátlak k vykonávání nemorálních až trestných činů.

Útoky pomocí e-mailu, SMS zpráv, vyvěšování urážlivých materiálu na internetové stránky (kyberšikana).

PROJEVY ŠIKANOVÁNÍ

- Verbální - přímé a nepřímé
- Fyzické - přímé a nepřímé
- Smíšené - kombinace verbální a fyzické formy
- Aktivní a pasivní

Kombinací vznikne devět druhů šikanování (viz tabulka):

devět druhů šikanování	Příklady projevů
Fyzické přímé aktivní	Útočníci oběť věsí do smyčky, škrťí, kopou, fackují.
Fyzicky aktivní nepřímé	Kápo pošle nohsledy, aby oběť zbili. Oběti jsou ničeny věci.
Fyzické pasivní přímé	Agresor nedovolí oběti, aby si sedla do lavice (fyzické bránění oběti v dosahování jejich cílů).
Fyzicky pasivní nepřímé	Agresor odmítne oběť na její požádání pustit ze třídy na záchod (odmítnutí splnění požadavků).
Verbální aktivní přímé	Nadávání, urážení, zesměšňování.
Verbální aktivní nepřímé	Rozšiřování pomluv. Patří sem, ale i tzv. symbolická agrese, která může být vyjádřena v kresbách, básních apod.
Verbální pasivní přímé	Neodpovídání na pozdrav, otázky apod.
Verbální pasivní nepřímé	Spolužáci se nezastanou oběti, je-li nespravedlivě obviněna z něčeho, co udělali trýznitelé.
Kombinace verbální a fyzické	Agresor dává oběti násilné a manipulativní příkazy

ZÁKLADNÍ ŠKOLA,

Brno, Řehořova 3, příspěvková organizace

Tel: 548 422 951 • Mob: 739 958 822 • www.zsrehorova.cz • e-mail: sekretariat@zsrehorova.cz

PREVENCE ŠIKANOVÁNÍ

1. Každý pedagogický pracovník ve výchovně vzdělávacím procesu vede důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka.
2. Ředitel školy odpovídá za systémové aktivity školy v oblasti prevence šikanování a agresivity. Vychází přitom z komplexního pojetí preventivní strategie, která je ve smyslu metodického pokynu ministerstva školství k prevenci rizikových projevů chování a je součástí minimálního preventivního programu školy.

ZJIŠTĚNÍ ŠIKANOVÁNÍ, PODEZŘENÍ NA ŠIKANOVÁNÍ

1. všichni pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci školy jsou při sebemenším podezření na šikanování, nebo zjistí-li šikanování či se o něm dozví, povinni oznámit toto zjištění neprodleně řediteli školy. Ten je, ve spolupráci s výchovným poradcem, metodikem prevence, případně výchovnou komisí (pokud naplnilo šikanování skutkovou podstatu trestného činu také s Policií ČR), povinen postupovat dle metodického pokynu ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č.j. 22294/2013-1
2. Žák školy, který má pocit, že byl svědkem šikanování či pokusu o něj nebo byl - li sám obětí šikanování, má povinnost oznámit skutečnost následujícím způsobem:
 - anonymně do schránky důvěry umístěné v přízemí v hale školy
 - nebo přímo školnímu metodikovi prevence Mgr. Heleně Marholdové, která je povinna vzniklou situaci řešit v souladu s platnými předpisy a o výsledku šetření informovat ředitele školy. Jedná-li se o závažný čin, oznámí metodik prevence tuto skutečnost neprodleně řediteli školy a výchovnému poradci, kteří dále postupují dle č.j. 22294/2013-1

NEŽ SE ZAČNEME S VYŠETŘOVÁNÍM, JE NUTNÉ ZJISTIT

závažnost

Jde totiž o zásadní rozdíl mezi vyšetřováním a první pomocí u počátečních stádií a u pokročilých stádií.

Čtyři kritéria:

- způsob chování a výpovědí obětí a svědku,
- závažnost a častost agresivních projevů,
- doba, po jakou šikanování trvalo,
- počet obětí a agresorů.

MOŽNÉ ZPŮSOBY ŘEŠENÍ ŠIKANOVÁNÍ

Vyšetřování - doporučená strategie:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli konfrontace obětí a svědků).
4. Zajištění ochrany obětem.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA,

Brno, Řehořova 3, příspěvková organizace

Tel: 548 422 951 ▪ Mob: 739 958 822 ▪ www.zsrehorova.cz ▪ e-mail: sekretariat@zsrehorova.cz

5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

METODY ŘEŠENÍ

Počáteční stádium - zvládnou sami pedagogové

METODA USMÍŘENÍ

Provádí se především u počátečních stádií šikanování a vykazuje-li agresor ochotu své chování změnit.

Rozmrazení agresivního postoje, domluva a usmíření mezi aktéry šikanování.

Metodě usmíření předchází:

1. nejnutnější diagnostika
 - rozhovor s informátory a oběťmi,
 - nalezení vhodných svědků,
 - individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky.
2. Rozhovor s obětí
3. Rozhovor s agresory
4. společné setkání a hledání nápravy

METODA VNĚJŠÍHO NÁTĚLU

Přinutit trestem a strachem viníky k zastavení agresivního chování a k dodržování oficiálních norem.

Metoda zahrnuje tři části:

- individuální nebo komisionální rozhovor,
- oznámení o potrestání agresorů před celou třídou,
- ochrana oběti.

VÝCHOVNÁ OPATŘENÍ PODLE ZÁVAŽNOSTI:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy.
- Snížení známky z chování
- Převedení do jiné třídy (musíme znát normy jednotlivých tříd).
- Doporučení rodičům obětí i agresorů návštěvy v ambulantním oddělení střediska výchovné péče pro děti a mládež (dále SVP) nebo v nestátních organizacích majících obdobnou náplň činnosti jako SVP.

Postup školy při diagnostice a vyšetřování šikanování

Školní program proti šikanování

Krizový scénář - Počátečné stádium

1. Mapování situace - Rozhovor s informátory a oběťmi
2. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a rozpoznání zda jde o neobvyklou formu šikanování
3. Seznámení ostatních pedagogů se situací
4. Nalezení vhodných svědků
5. Konfrontace svědků
6. Ochrana oběti (dozory, dohled ve třídě, příchody, odchody, jídelna, WC, šatny, zákoutí školy, atd.)
7. Rozhovor s agresory, případně konfrontace agresorů
8. Výchovné komise - přítomni: ŘŠ, TÚ, VP, ŠMP, rodiče, žák dle uvážení + ^pokud řešil problém někdo jiný)
9. Rozhovor s rodiči oběti (často je tento bod opomíjen)
10. Následná práce se třídou – primární prevence v třídnických hodinách, ve výuce, ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování
11. ochranný režim – školní řád, účinné dohledy
12. spolupráce se specializovanými zařízeními (PPP – Kohoutova, Sládkova, SVP – Veslařská, OSPOD – MÚ Černovice, Policie ČR)
13. Vztahy s ostatními školami v okolí (domluva ředitelů na spolupráci při řešení šikanování, když se účastní žáci z různých škol).

Účastní - li se šikanování většina žáků třídy, nebo jiná skupina, nebo jsou - li normy agresorů skupinou akceptovány, je vhodné zabezpečit, aby šetření vedl odborník - specialista na problematiku šikanování.

Krizový scénář - Pokročilé stádium

Doporučení rodičům možnost dobrovolného umístění dítěte do pobytového oddělení SVP. Spolupráce s ambulantním oddělením SVP, s PPP se speciálně pedagogickými centry

- Podání návrhu orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- Vyrozumění policejního orgánu došlo -li k závažnějšímu případu šikanování.
- Oběti a popřípadě i agresorům (viz typologie) šikanování doporučit kontakty na odborná pracoviště zabývající se problematikou šikany.

Na šikanování nelze pohlížet jen jako na výchovný problém, je jen obtížně řešitelná běžnými výchovnými prostředky, vyžaduje komplexní přístup.

Pedagogická opatření

- napomenutí a důtka třídního učitele,
- důtka ředitele školy,
- snížení známky z chování,
- převedení do jiné skupiny, třídy či výchovné skupiny.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA,

Brno, Řehořova 3, příspěvková organizace

Tel: 548 422 951 ▪ Mob: 739 958 822 ▪ www.zsrehorova.cz ▪ e-mail: sekretariat@zsrehorova.cz

Poznámka:

STRUKTURA VÝCHOVNÉ KOMISE (AGRESOR)

Zúčastnění VK: vedení školy (ŘŠ, ZŠ), výchovný poradce, metodik prevence, třídní učitel, rodiče. odborník, který mapoval celou problematiku, ...ve vážnějších případech či v případech nespolupracujících rodičů vyžádat přítomnost kurátora pro mládež.

- seznámení rodičů s problémem, který jsem zjistili - projevy chování u jednotlivého konkrétního dítěte (agresora),
- jaký postoj zaujímá škola k těmto nevhodným a nežádoucím projevům chování,
- vyjádření rodičů,
- možná navrhovaná řešení ze strany rodičů (možnosti řešení pro nápravu chování u svého dítěte (agresora), aby se situace zlepšila, možnost spolupráce se školou s TU,
- seznámení rodičů s konkrétními možnými řešeními, které navrhuje škola,
- domluvit se na časovém horizontu (z hlediska nápravy chování u agresora),
- zpětná kontrola (zda se situace zklidnila),
- nezapomenout upozornit rodiče na další výchovná opatření, pokud tato přijatá opatření nepomohou.

Z tohoto jednání by měl být proveden zápis, který bude obsahovat datum, strukturu jednání, závěr, podpisy všech zúčastněných a hlavně souhlas či nesouhlas zákonných zástupců, že byli o celé záležitosti obeznámeni a s navrhovanými řešeními souhlasí nebo nesouhlasí a proč.